

Vergunningstelsel voor het vellen van houtopstanden

Uitleg van het vergunningstelsel voor het vellen van houtopstanden in het kader van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) met bijbehorende beschermde bomenlijst, de Boswet, de bestemmingsplannen en het project particulier en agrarisch landschapsbeheer.

Op het vellen van een houtopstand kunnen meerdere regelgevingen van toepassing zijn. Zo zijn de belangrijkste gemeentelijke groenstructuren binnen het stedelijk gebied vastgelegd en beschermd in de Groenbeleidsnota en zijn waardevolle bomen en bepaalde houtopstanden binnen heel Etten-Leur opgenomen op de beschermde bomenlijst. Daarnaast kan een vergunningstelsel van het bestemmingsplan en in het buitenstedelijk gebied ook nog de Boswet van toepassing zijn. Verschillende regelgevingen die naast en door elkaar van toepassing kunnen zijn bij het vellen van een houtopstand. In deze notitie wordt hier een toelichting op gegeven.

Om te beginnen een verduidelijking van het begrip 'houtopstand'. Dit is hakhout, een houtwal of één of meerdere bomen.

Groenbeleidsnota

In december 2013 heeft de gemeenteraad van Etten-Leur de Groenbeleidsnota 2013 - 2018 vastgesteld. Door middel van de betreffende nota zijn onder andere de hoofdbomenstructuur en de hoofdgroenstructuur vastgelegd en beschermd. Dit zijn belangrijke onderdelen van de gemeentelijke groenstructuur. De Groenbeleidsnota bepaalt dat de hoofdbomenstructuur en de hoofdgroenstructuur zo veel mogelijk behouden dienen te blijven en indien nodig en mogelijk versterkt dienen te worden. De Groenbeleidsnota richt zich met name op het stedelijk gebied en de overgangen van het stedelijk gebied naar het buitengebied. Voor het buitengebied beschikt Etten-Leur over een Landschapsbeleidsplan.

In de Groenbeleidsnota is vastgesteld dat bomen onder andere door hun omvang, esthetische waarde en lange levensloop een speciale plaats kunnen innemen binnen het groen en dat zij vele functies vervullen. Dit is niet alleen van toepassing op bomen in de openbare ruimte, maar geldt ook voor bomen op particuliere terreinen. Vanuit de doelstelling van de Groenbeleidsnota ligt het voor de hand dat bomen in beginsel behouden blijven. Het besluit om een boom te kappen dient dan ook zorgvuldig overwogen te worden.

Algemene Plaatselijke Verordening (APV)

De Algemene Plaatselijke Verordening zoals de gemeenteraad die heeft vastgesteld, bepaalt (artikel 4:11) dat het verboden is zonder omgevingsvergunning van het bevoegd gezag, een houtopstand te vellen of te doen vellen die is vermeld op de beschermde bomenlijst. Onder vellen wordt mede verstaan rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van een houtopstand tot gevolg kunnen hebben. Ook bomen die zijn geplant in het kader van een herplantplicht zijn beschermd.

Beschermde bomenlijst

Op de beschermde bomenlijst staan zowel gemeentelijke als particuliere houtopstanden die als waardevol en/of monumentaal zijn aangemerkt. Voor de velling van een op deze lijst geregistreerde houtopstand moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd.

De beschermde bomenlijst is samengesteld op basis van de onderstaande criteria. Om als waardevol te worden aangemerkt, moet de houtopstand voldoen aan beide hoofdcriteria en minimaal twee subcriteria.

Hoofdcriteria

De houtopstand:

- I. heeft een goede conditie; de levensverwachting is nog van lange duur;
- II. kan zich op de standplaats volledig ontwikkelen, er zijn geen belemmeringen van reeds aanwezige bouwkundige elementen en dergelijke.

Subcriteria

De houtopstand:

- a. is karakteristiek in relatie tot de standplaats;
- b. is beeldbepalend en onvervangbaar voor het karakter van de omgeving;
- c. is bijzonder door zijn leeftijd en/of verschijning (het uiterlijk, de omvang of de hoogte is exceptioneel);
- d. is dendrologisch van bijzondere waarde (zeldzaam of van een bijzondere soort, variëteit, ras of geslacht);
- e. heeft cultuurhistorische waarde en/of de boom is verweven met de geschiedenis van de omgeving;
- f. betreft een adoptie- of herdenkingsboom geplant ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis;
- g. heeft een bijzondere natuurwaarde of ecologische waarde;
- h. heeft een bijzondere landschappelijke waarde;
- i. heeft een bijzondere waarde voor de leefbaarheid van de omgeving (recreatieve waarde, bufferfunctie en dergelijke).

Indien een houtopstand op de beschermde bomenlijst staat, betekent dit dat het verboden is om die zonder omgevingsvergunning van het bevoegd gezag te vellen of te laten vellen. Voor houtopstanden die op de beschermde bomenlijst staan, vergt het wel of niet verlenen van een omgevingsvergunning een bijzondere afweging van geval tot geval. Hiervoor is een aantal criteria vastgesteld.

Criteria voor het verlenen van een omgevingsvergunning

Criteria voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor een houtopstand op de beschermde bomenlijst zijn:

- de houtopstand is aantoonbaar levensbedreigend ziek en er is gevaar voor verspreiding hiervan (bijvoorbeeld iepziekte, kastanjabloedingsziekte);
- de houtopstand is aantoonbaar verminderd vitaal, waardoor gevaar voor de omgeving kan ontstaan;
- dit moet krachtens de Plantenziektenwet;
- de houtopstand is instabiel ten gevolge van bliksem-, storm- of aanrijtschade;

- bij (noodzakelijke) herontwikkeling, reconstructies, rioolvernieuwingen en dergelijke waarbij het sparen van de boom/houtopstand niet redelijk is (bijvoorbeeld kostenafweging of technische haalbaarheid van noodzakelijke uitvoering);
- ernstige schadedreiging aan de omgeving (bebouwing, ondergrondse infrastructuur, verkeer etc.);
- de kap is opgelegd door middel van een besluit van het college van burgemeester en wethouders (indien de kap een gevolg is van een ander besluit, dient dit wel nadrukkelijk in het voorstel vermeld te worden).

Herplantplicht

Indien er een omgevingsvergunning verleend wordt voor een houtopstand die staat vermeld op de beschermde bomenlijst, is ter compensatie een herplant en/of een storting in het bomenfonds verplicht. In principe zal er altijd uitgegaan worden van een herplantplicht. Indien dit niet mogelijk is of compensatie niet voldoende gerealiseerd kan worden, zal er (aanvullend) een storting in het bomenfonds gedaan moeten worden.

Als richtlijn voor de hoogte van de storting zal een waardebeoordeling volgens een erkende methode van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB) worden gehanteerd. Afhankelijk van de situatie en de herplant zal een gedeelte of het geheel van deze waarde in het bomenfonds gestort moeten worden. Indien herplant wel mogelijk is, maar de aanvrager van de omgevingsvergunning hier geen gehoor aan wil geven, kan een straf of boete worden opgelegd volgens artikel 6.1 van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Een en ander is ter beoordeling van het college van burgemeester en wethouders.

Illegale kap

Indien een boom die vermeld staat op de beschermde bomenlijst zonder omgevingsvergunning wordt gekapt, wordt er gesproken van een illegale kap. Indien hiervan sprake is, zal ter compensatie een herplantplicht en/of een storting in het bomenfonds gedaan moeten worden. In principe zal er altijd uitgegaan worden van een herplantplicht met een straf of boete voor de illegale kap volgens artikel 6.1 van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Indien herplant niet mogelijk is of compensatie niet voldoende gerealiseerd kan worden, zal er (aanvullend) een storting in het bomenfonds gedaan moeten worden.

Bomenfonds

De inkomsten in het bomenfonds bestaan hoofdzakelijk uit de storting van compensatiegelden indien een op de beschermde bomenlijst vermelde boom of houtopstand wordt gekapt en niet door middel van een herplant gecompenseerd kan worden. Ten laste van het bomenfonds kan groenaanplant of bijzonder (niet regulier) onderhoud aan monumentale bomen uitgevoerd worden.

Boswet

De Boswet heeft eigenlijk maar één doel en dat is om de oppervlakte aan bossen en houtopstanden in stand te houden. De Boswet richt zich op de houtopstanden gelegen buiten de bebouwde komgrens die voor deze wet is vastgesteld (bij besluit van de gemeenteraad d.d. 1 september 1986 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten bij besluit van 20 november 1987).

De Boswet is van toepassing op alle houtopstanden buiten de bebouwde kom, behalve op:

- houtopstanden op erven en in tuinen (de APV kan wel van toepassing zijn);
- wegbepantingen en eenrijige bepantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen (wel kan de APV van toepassing zijn indien het gaat om geknotte populieren of om knotwilgen);
- Italiaanse populier, linde, paardenkastanje en treurwilg (de APV kan wel van toepassing zijn);
- vruchtbomen en windschermen om boomgaarden;
- fijnsparren, niet ouder dan twaalf jaar, bestemd om te dienen als kerstbomen en geteeld op daarvoor in het bijzonder bestemde terreinen;
- kweekgoed;
- gevallen waarbij de grond waarop de velling zal worden verricht of waarop de gevelde of teniet gegane houtopstand zich bevond, nodig is voor de uitvoering van een werk overeenkomstig het bestemmingsplan;
- houtopstanden die een zelfstandige eenheid vormen en hetzij geen grotere oppervlakte beslaan dan 10 are (= 1.000 m²), hetzij ingeval van rijbepanting gerekend over het totaal aantal rijen niet meer bomen omvatten dan 20.

De Boswet kent een systeem van het doen van een kennisgeving bij een voornemen tot vellen of doen vellen van een houtopstand met daaraan gekoppeld een herplantplicht. Op dunning van een houtopstand is de Boswet niet van toepassing. Dunning is een vorm van velling van een houtopstand die uitsluitend moet worden beschouwd als een verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand. Het periodieke vellen van vriend- en hakhout wordt voor de toepassing van de Boswet ook niet onder vellen begrepen.

De Boswet bepaalt dat de gemeente niet bevoegd is om regels te stellen met betrekking tot:

- wegbepantingen en eenrijige bepantingen op of langs landbouwgronden, beide voor zover bestaande uit populieren of wilgen, tenzij deze zijn geknot;
- vruchtbomen en windschermen om boomgaarden;
- fijnsparren, niet ouder dan twaalf jaar, bestemd om te dienen als kerstbomen en geteeld op daarvoor in het bijzonder bestemde terreinen;
- kweekgoed;
- houtopstanden die deel uitmaken van als zodanig bij het Bosschap geregistreerde bosbouwondernemingen en gelegen zijn buiten de voor de Boswet aangewezen bebouwde kom, tenzij de houtopstanden een zelfstandige eenheid vormen die:
 - ofwel geen grotere oppervlakte beslaan dan 10 are (= 1.000 m²);
 - ofwel bestaan uit rijbepanting van niet meer dan 20 bomen, gerekend over het totale aantal rijen.

(in Etten-Leur zijn geen houtopstanden die deel uitmaken van als zodanig bij het Bosschap geregistreerde bosbouwondernemingen)

Bevoegde instantie voor de uitvoering van de Boswet is het ministerie van Economische Zaken. Een formulier voor de melding van een kap in het kader van de Boswet is te vinden op mijn.rvo.nl.

Bestemmingsplan

De bestemming van gronden (bijvoorbeeld 'groen', 'houtsingel' of 'bos') is in bestemmingsplannen vastgelegd. Dit geldt zowel voor het stedelijk gebied als het buitengebied.

Stedelijk gebied

In het stedelijk gebied kunnen aangesloten groene vlakken zoals bossen, parken en grotere plantsoenen een groenbestemming hebben. Zo'n bestemming kan niet zonder speciale procedure gewijzigd worden. Voor het vellen van houtopstanden binnen deze groenbestemming geldt meestal geen apart vergunningstelsel vanuit het bestemmingsplan. Ook losse bomen en bomenrijen worden in principe niet in het bestemmingsplan vastgelegd (de bomen in de Bisschopsmolenstraat vormen daarop nog een uitzondering). Wel kan de APV met daaraan gekoppeld de beschermde bomenlijst van toepassing zijn.

Buitengebied

In het bestemmingsplan 'Buitengebied' hebben alle belangrijke bossen, kleine bosgebiedjes, natuurgebieden, grotere groenstroken, houtwallen, houtsingels en poelen een specifieke bestemming gekregen. Daaraan is vrijwel altijd een vergunningstelsel voor onder andere het vellen van houtopstanden gekoppeld. Ook zijn in het bestemmingsplan 'Buitengebied' enkele grotere gebieden aangewezen waar het vanwege bepaalde waarden onder andere verboden is om zonder vergunning houtopstanden te vellen. Dat betreft de gebieden met een of meer van de volgende waarden/aanduidingen:

- 'beekdal'
- 'cultuurhistorisch vlak'
- 'groenblauwe mantel'
- 'landschappelijk afwisselend gebied'
- 'leefgebied kwetsbare soorten'
- 'leefgebied struweelvogels'.

Er is kaartmateriaal beschikbaar waarop de betreffende bestemmingen en gebieden te raadplegen zijn. Binnen genoemde bestemmingen en gebieden kunnen echter weer uitzonderingen van toepassing zijn.

Tevens kan de Boswet van toepassing zijn en/of de APV met de daaraan gekoppelde beschermde bomenlijst.

Houtopstanden op erven en in tuinen worden meestal niet via het bestemmingsplan 'Buitengebied' beschermd, maar -indien ze beschermenswaardig zijn- in ieder geval wel via de APV met de daaraan gekoppelde beschermde bomenlijst.

Op wegbepantingen is het bestemmingsplan 'Buitengebied' meestal ook niet van toepassing. Wel kunnen de Boswet en/of de APV met de daaraan gekoppelde beschermde bomenlijst daarop van toepassing zijn.

Kortom, in het buitengebied zijn drie verschillende regelingen naast elkaar van toepassing. Houtopstanden kunnen hier beschermd zijn via de APV, de Boswet en/of het bestemmingsplan. Dat vergt een beoordeling van geval tot geval.

Nieuw groen in het kader van particulier en agrarisch landschapsbeheer (buitengebied)

Van 2000 tot en met medio 2008 heeft de gemeente Etten-Leur een eigen project 'Particulier landschapsbeheer' gehad. Dit project had alleen maar betrekking op het gebied buiten de bebouwde kom. Onder particulier landschapsbeheer valt ook landschapsbeheer door agrariërs. In het kader van dit project zijn meer dan 100 overeenkomsten afgesloten. Bij de start van het project is tussen de gemeente, de ZLTO en de plaatselijke natuurvereniging in een convenant het principe 'nieuw groen is vrij groen' afgesproken. Dat wil zeggen dat landschapselementen die in het kader van het project 'Particulier landschapsbeheer' zouden worden aangelegd, niet onder gemeentelijke regelgeving zoals de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en het bestemmingsplan zouden gaan vallen.

De elementen die ter uitvoering van het gemeentelijke project 'Particulier landschapsbeheer' zijn aangelegd, staan allemaal op tekening. Op de beschermde bomenlijst en op de kaart van het bestemmingsplan 'Buitengebied' zijn geen elementen opgenomen die ter uitvoering van het project 'Particulier landschapsbeheer' zijn aangelegd. Ook zijn in de APV en in het bestemmingsplan 'Buitengebied' bepalingen opgenomen om aan de afspraak 'nieuw groen is vrij groen' uitvoering te geven. Die bepalingen hebben niet alleen betrekking op het in 2008 afgesloten gemeentelijke project 'Particulier landschapsbeheer', maar ook het daarop volgende provinciale project 'Agrarisch landschapsbeheer' (provinciale Stimuleringskader Groene en Blauwe Diensten).

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet heeft tot doel om in het wild levende planten- en diersoorten te behouden en te beschermen. Het gaat hierbij niet alleen om bedreigde of kwetsbare soorten, maar ook om alle inheemse soorten, zoals zwanen en eenden. Ook in Etten-Leur komen beschermde plant- en diersoorten voor en is het van belang dat overheid en burger daarmee goed omgaan.

Het kappen van bomen kan leiden tot een verstoring, beschadiging of vernietiging van beschermde planten en/of dieren. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat er een in gebruik zijnde vogelnest of een holte in de boom zit, die een ander dier huisvest. Onderzoek kan nodig zijn om uit te zoeken of sprake is van in het geding zijnde flora of fauna. Naast een omgevingsvergunning voor de kap van een boom, kan afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek, ook een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet nodig zijn. Een formulier voor het verkrijgen van deze ontheffing is te vinden op mijn.rvo.nl.